

Fra botilbud til egen bolig

-medarbejdere og psykisk sårbares oplevelser af flytning til egen bolig

Maj 2012

Indhold

1. Indledning	2
2. Metode	2
3. Overordnede emner	
3.1 Flytningen	4
3.2 De fysiske rammer	5
3.3 Tekniske Apparater	6
3.4 Nabolaget	7
3.5 Indflydelse på eget liv	8
3.6 Anderledes dagligdag?	8
3.7 Ændrede tilgange og arbejdsforhold	10
4. Konklusion	11

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give en mere udførlig beskrivelse af medarbejdere og lejeres forhold omkring flytteprocessen fra botilbuddet Vestervænget til egen boliger ved Møllergården, samt en beskrivelse af hvordan lejerne overordnet oplever hverdagen her ca. 6 måneder efter flytning. Rapporten uddyber altså det evalueringsnotat byrådet har ønsket sig af de nye tilbudsformer for psykisk sårbare mennesker i Høje Taastrup Kommune og om lejernes forhold og situation efter de første 6 måneder i egen bolig med socialpædagogisk støtte.

Flytningen fra botilbud til egen bolig kan ses som en forlængelse af en langvarrig afinstitutionaliserings-processen på det psykiatriske område og større inklusion i det danske samfund. En udvikling der yderligere støttes gennem nye tilgange til psykisk sårbarhed som f.eks. recovery og psykosocial rehabilitering, der yder en vis indflydelse på de socialpsykiatriske indsatser i Danmark.

Det sociale område har ikke tradition for systematiske evalueringer. Evidensbaseret forskning på dette område fremhæves som mangelfuldt og i 2009 vurderede to forskere, at ca. fire femtedele af udgifterne til det sociale område og halvdelen til sundhedsområdet var uddelt uden et evidensbaserede grundlag¹. De fremhæver dog ikke evidensbaserede undersøgelser som absolut nødvendige, men vurderer, at de enkelte ikke-evidensbaserede undersøgelser, der er lavet, er gode pejlemærker til at forstå problematikker og indsatsernes gavn på det sociale område. I forhold til psykisk sårbare flytning til egen bolig findes der bl.a. en række lokale undersøgelser udført i specifikke botilbud for Århus kommune² og en række undersøgelser af psykisk sårbare situation, der kan have betydning for flytning i egen bolig³.

2. Metode

I denne undersøgelse benyttes betegnelsen ”lejere” om de psykisk sårbare mennesker, der er flyttet fra Vestervænget til Møllergården, da denne betegnelse understreger deres nye situation som lejere.

På Møllergården bor 10 lejere i hver deres 2-værelses et-plans rækkehus med eget køkken, bad og toilet, vaskemaskine og have med terrasse til. Herudover har lejerne et fælleshus med fælles opholdsrum og køkken, som lejerne frit kan benytte samt medarbejdernes kontor og soverum.

Efter halvanden uges interview på Møllergården med medarbejdere og lejere, er nedenstående temaer samlet som de umiddelbart mest betydningsfulde for

¹ Bengtsson, Steen & Maria Røgeskov ”At skabe netværk. Evaluering af 22 socialpsykiatriske tilbud i 15M-puljen”. SFI: 2009.

² Bl.a.: Ramian, Knud ”Udflytning fra botilbud. Brud eller brobygning –når kommunen tager initiativet”. Rebus, Region Midtjylland: 2011.

³ Hjort Andersen, Jens ”Internationale erfaringer med boformer og bedring” Videnscenter for Socialpsykiatri. Nikolajsen, Edith Ungdom eller sindslidelse. Interview med 20 unge med psykisk lidelse. Center for forskning i Socialt Arbejde for Videnscenter for Socialpsykiatri: 2004

lejerne og medarbejdere. Da undersøgelsen har været så kortvarig skal det understreges, at dette kun kan stå som et øjebliksbillede og indblik i lejernes oplevelser af liv i egen bolig og flytning til egen bolig. Interviewene med lejere varierede fra 10 min til lidt over en halv time. Interview med medarbejdere varierede fra en halv time til to.

Lejerne spænder i alder fra 41 til 64 år og har boet på Vestervænget i mellem 2 og 17 år inden de flyttede. De fleste (6) af dem har boet der længerevarende dvs. i mere end 7 år. 4 ud af de 10 lejere i Møllergården kommer fra afdelingen Kvisten, der tidligere var udslusningsboliger på Vestervænget. Disse lejere har derfor naturligt allerede forsøgt at klare flere dagligdags gøremål selv.

Lejere og medarbejdere blev informeret om undersøgelsen på et fællesmøde inden undersøgelsen gik i gang, da både lejere og personale var interesseret i undersøgelsens formål. Lejerne tilkendegav hvorvidt de var interesserede i at deltage. En lejer var først interesseret i at deltage men skiftede mening undervejs, da hun havde fået det dårligt. ”Lejere” refererer altså til de 9 ud af 10 lejere på Møllergården. 5 lejere er interviewet i deres eget hjem. 4 er interviewet i fælleshuset.

Som ved andre kortvarige undersøgelser må de interviewedes umiddelbare situation afspejle svarene. Da dette er en kvalitativ undersøgelse, er undersøgelsens resultater ikke repræsentative og rapporten er altså spækket med udsagn om ”nogle”, ”mange” og ”flere”. Da det ikke er antallet af udsagn, der afgør udsagnets gyldighed men de konkrete udsagn, er én enkelt informant nok til at give den rammende beskrivelse for hele gruppen.

Alle lejere er indforstået med rapportens formål som orientering til byrådet. Alle lejere er anonyme i denne undersøgelse, men er indforstået med anonymitetens begrænsning i et overskueligt miljø med kun 10 lejere. Oplysninger som køn kan være ændret for at søge sløre den enkeltes identitet yderligere. Anførelsestegn angiver direkte tale, som den er gengivet direkte af lejerne.

Der er 9 medarbejdere, inklusiv leder, på Møllergården. Interviewene med medarbejderne har været fra en halv time til to timer. Medarbejderne havde mange interessante overvejelser over flytningen til egen bolig og forskellige oplevelser af tilgange til det socialpædagogiske arbejde. Da tidsrammen desværre var knap og lejernes udsagn derfor fik forrang, kan her kun gengives de mest overordnede emner, medarbejderne kom ind på.

8 ud af 9 medarbejdere er interviewet, da en var syg. 2 er interviewet i fællesskab. Medarbejderne har alle arbejdet på Vestervænget mellem x og y år. De har arbejdet på en af de to fløje eller på udslusningsboligerne på Kvisten. De har derfor ikke et længerevarende kendskab til alle lejerne, men kun de beboere de tidligere har arbejdet med.

Analysen er lavet på baggrund af de udsagn lejerne er kommet med, men er i et betydeligt omfang styret af interviewguiden dvs. de emner der er spurgt ind til, da lejerne ikke ofte selv nævnte andre emner. De aspekter af emnerne der umiddelbart ses som mest betydningsfulde for lejerne er: de fysiske rammer, nabolaget, flytningen, indflydelse på eget liv, anderledes dagligdag og medarbejdernes ændrede tilgange:

3. Oversigter

3.1 Flytningen

Flytningen fra Vestervænget til Møllergården var længe planlagt. Der blev bl.a. afholdt månedlige møder med beboere og personale for at forberede flytningen godt. Flytningen tog ca. 2 år grundet forsinkelse undervejs. De fleste beboere vidste de kunne flytte i de to år, mens enkelte først fik det at vide et par måneder før, da beboere der oprindeligt skulle flytte alligevel ikke ønskede det. Størstedelen af lejerne udtrykker stor taknemmelighed og stolthed over, at de har fået mulighed for at flytte. En lejer fortæller, at han ellers troede, at han var ”parkeret for resten af sit liv” på Vestervænget og en anden oplever flytningen som et ”sidste udkald for mig”, mens enkelte blot ser flytningen som en forlængelse af det hverdagsliv, de havde før men nu med mere frihed og langt bedre fysiske rammer.

Undersøgelser af psykisk sårbares flytning til egen bolig understreger behovet for en velovervejet flytteproces⁴, hvilket lejerne også tilkendegiver. Visse lejere oplevede dog den langstrakte proces som en periode blandet med glæde over at skulle flytte men også stor bekymring eller bristede forestillinger. Glæden var ofte blandet med bekymring. En lejer fortæller f.eks., at han oplevede det som et helvede at gå og vente på at flytte, men samtidig gik han mentalt og satte sig op til at flytte. Forskellige kommentarer som: angst for ”ikke at klare det”, ”ikke at kunne finde ud af det”, ”om det var for stort for mig”, ”om jeg kunne finde ud af det” var alle lidt diffuse udtryk for en bekymring over deres sårbare situation. Én lejer forklarer, at det er bekymringen for at få det dårligere, hvilket for ham er lig med at blive indlagt, som han har prøvet utallige gange i sin ungdom. Det er bekymringen for at skulle tilbage til hospitalsindlæggelse. Lejeren fortæller: ”jeg har klaret mig uskrevet. Jeg havde ingen indlæggelse i 22 år. Jeg selvmedicinerede mig og passede min medicin, for jeg var bange for at ryge på den lukkede”. Alt i alt er det altså en bekymring for at få det værre, end man allerede har det, at blive indlagt og komme længere væk fra det stadie, hvor man ”kunne klare det”.

Omvendt var en anden lejers oplevelse af flytteprocessen præget af en glæde og store forventninger til at flytte uden de store bekymringer. Hun fortæller, at hun har ”boet i flyttekasser i to år”, hvor hun havde nået at smide halvdelen af sine ting ud igen, inden hun fik flyttet. Hun havde gået og ”dannet sig et billede af hvordan det skulle være” at flytte, og ”glædet sig som et lille barn”. Men forventningerne var svære at indfri: ”jeg fik en kæmpe nedtur, da jeg flyttede ind på Møllergården fordi, at alle de forventninger, den person jeg

⁴ Jvf. Rebus-projektet i Århus Kommune

skulle være, da jeg flyttede på Møllergården, dem kunne jeg slet ikke leve op til". Hun fortæller, at hun "i dag har et normalt liv" med diverse aktiviteter og underviser andre i forskellige aspekter af psykisk sårbarhed.

Overgange kan være sårbare perioder i menneskers liv, men flytteprocessen opleves forskelligt i intensitet for de forskellige lejere. Flere lejere talte om processen som en meget betydningsfuld og markant omvæltning i deres liv, mens andre tillægger overgangen fra hospital til Vestervænget i sin tid, som en ligeså skelsættende begivenhed. Som en lejer beskriver det "når man har været indlagt, er det lige meget, om man kommer ud til et hønsehus eller d'Angleterre". Andre lejere lægger vægt på andre afgørende begivenheder i deres liv, der måske allerede var igangsat på Vestervænget, såsom at få styr på sin gæld, at være fri for sit alkoholmisbrug eller at få psykologhjælp. Alle anerkender dog den positive forandring i at blive tilbudt sit eget, men lægger altså forskellig vægt på, hvor meget flytningen har betydet for deres liv, hvor én lejer f.eks. forklarer hvordan bedringen af hendes psykiske sårbarhed først rigtig har taget fart efter flytningen til Møllergården. Lejerne tillægger altså flytningen forskellig betydning, men alle er enige om, at det er en fremgang i deres levestandard og udtrykker taknemmelighed over at få muligheden for at bo selv. Én lejer understreger denne ændring ved at bede mig om at "fortælle dem, de der politikere, at det her, det er SÅ godt" samtidig med at hun undrer sig over, hvorfor de dog ikke har fundet på det noget før. En anden beskriver det ligefrem som paradiset at have flyttet.

3.2 De fysiske rammer

Lejerne fortæller først og fremmest om deres stolthed og glæde ved at have fået egen bolig. De fortæller taknemmeligt om de fysiske større rum, den mere plads og glæden ved at have særskilte rum til at sove i, spise i og se tv i. At det er dejligt ikke at have vask på værelset, og at man kan have besøg, hvor man ikke lukker folk direkte ind i sit soveværelse. For de der boede i værelser uden toilet og bad nævnes det behagelige i ikke at skulle dele dette med andre f.eks. andre beboere der kunne have svært ved at holde en ordentlig personlig hygiejne. Flere nævner de mange store vinduer og "ovenlysvinduerne, der gør at lejligheden er lys selv på en gråvejrsdag" og fremhæver også haven og terrassen. Det fysiske rum har betydning for lejerne på forskellig vis, og som én lejer beskriver det; "hvis ens liv er noget lort, så ser den lort jo bedre ud, hvis man har nogle omgivelser, man kan holde ud at være i". En anden lejer fortæller, at det at bo for sig selv gør hende utrolig stolt og giver hende en følelse af at "blive respekteret som enhver anden, der har et hjem". Herudover understreger to lejere betydningen af at boligen er ny, da det er "lettere at se skidt, når man gør rent", og da det styrker deres lyst til at holde den pæn og ordentlig. Flere lejere har ikke selv holdt deres værelse alene, men har fået hjælp til rengøring. En lejer beskriver værelserne på Vestervænget som "uværdigt" eller "ikke beboerværdigt". Han fortæller, at han stoppede med at komme til nogle aktivitetstilbud på Vestervænget, da det "nok underbevidst fik nogle ting frem" og følte at han "blev lidt deprimeret af at komme derop igen". Men det skal understreges at han og flere andre samtidig beskriver Vestervænget som et befriende skift fra det liv, de levede før, i det som én kalder "det psykiatriske system".

Lejerne er uenige i hvorvidt Vestervænget er et godt tilbud til mennesker med psykisk sårbarhed. Én lejer, der selv har haft det meget dårligt og ligget meget i sengen under den første tid på Vestervænget, understreger vigtigheden af at have steder som Vestervænget, hvor der er plads til de mennesker, der har det så dårligt, som han havde. Han fortæller at Vestervænget var ”udmærket for jeg havde det jo ikke så godt”, men fortæller også om sin glæde ved nu at kunne flytte fra Vestervænget, fordi han nu kan ”gøre nogle ting i stedet for at sidde på en stol hele tiden” og fortsætter at ”sådan var det jo. Der var nogle, der havde det værre end jeg”. En anden mener, at man ikke bør have plads til mere end 6-8 personer lige meget hvor dårligt man har det, da det f.eks. kan virke stressende at være for mange og derved forværre ens situation. Endelig var én lejer taknemmelig for al den hjælp og støtte han generelt havde fået i socialpsykiatrien og bad om at få lov til at udtrykke sit ønske om at de blev ved med arbejdet.

Flere lejere nævner derudover ændringen fra nu at kunne bestemme over ens kostvaner fuldstændig selv. En lejer der boede i udslusningsboligerne på Vestervænget og som selv lavede mad dér, fortæller, at muligheden for selv at lave mad var begrænset, da de kun havde en hylde i et køleskab og fryser, og da de var flere beboere om at dele køkkenet, når der skulle laves mad. Hun har lagt sig en diæt, som hun føler giver hende mulighed for bedre at magte sin psykiske sårbarhed og glæder sig over, at det er ”suverænt mig der bestemmer, hvad det er jeg skal spise”.

3.3. Tekniske apparater

For flere af lejerne har det dog været en udfordring og bekymring omkring de nye tekniske apparater i deres hjem, som de fleste ikke har været vant til. De har måske boet i mange år på Vestervænget, har måske et fysisk handicap også, sådan at de ikke kan betjene dem og en del har ikke været vant til at skulle betjene diverse køkkenapparater og vaskemaskine. Dette har betydet at visse lejere ikke benytter alle apparaterne men har anskaffet sig apparater, der er mere betjeningsvenlige for dem. Derudover har det hos visse lejere affødt en større utryghed og for én stemmehører og billedseer, der har været så uheldig at opleve at flere af apparaterne gik i stykker, har det bl.a. virket forværende for stemmer og billeder at have med apparaterne at gøre, sådan at medarbejderne nu må sidde hos hende, når nogle af apparaterne er i gang. En lejer har derudover været bekymret for at betjene ovnen grundet bekymring for udløsning af røgalarmen, der tidligere har været udløst i en sådan situation. En lejer er bekymret for udsugningen og til trods for at medarbejdere har hjulpet lejeren med at få talt med selskabet om sine bekymringer, er det ikke helt løst. Disse problemer til trods er lejerne glade for deres nye omgivelser.

Én ting, der fremhæves som af central betydning for lejernes ændrede hverdag og fysiske rammer er ringeklokken. Mange lejere indikerer, at dette lille apparat er enormt betydningsfuldt i deres hverdag, for nu skal medarbejdere ringe på og lukkes ind for at komme ind og kan ikke altid regne med, at der bliver lukket op, hvis lejerne ikke ønsker det. På Vestervænget var det ikke ualmindeligt at ”folk bare bragede ind”, som en lejer beskriver det. Selvom

lejerne har haft deres eget værelse på Vestervænget, havde de oplevelsen af ikke at have et reelt privatliv eller af at have et værelse, der ikke var ens ”helt eget sted”, som én lejer beskriver det. Alle lejere, på nær én, har dog givet medarbejderne en ekstra nøgle til brug i nødstilfælde.

Endelig fremhævede flere lejere den større ro, de oplever på Møllergården. De oplevede Vestervænget som et sted med en potentiel urolig atmosfære, da de ofte oplevede råb, kasten med glas og kopper, og én fortæller om følelsen af at en anden beboer chikanerede ham. De rolige omgivelser på Møllergården er til glæde, men en lejer nævner også en ensomhed, der har været svært at tackle eller svært at vænne sig til. Han var vant til at have folk omkring sig ved morgenmaden og i opholdsrummene på Vestervænget og nød særligt en af de andres gode humør. En anden lejer fortæller, at det eneste han måske sådan lidt savner, er at man på Vestervænget bare lige skulle træde udenfor sin dør for at få selskab og forklarer at det er sværere på Møllergården, fordi man ikke på samme måde hænger over en kop kaffe men som han siger: ”det kan jo komme. Man kan ikke både få [i pose og sæk]”.

Adspurgt nævner alle lejerne altså selve de fysiske rammer som betydningsfulde for deres nye liv. Det er en af de første ting, de nævner, men interviewene indikerer herudover at ændringen i fysiske rammer også er fulgt af en generel ændring til et liv med mere indflydelse over sit eget liv og stolthed over at kunne klare det selv og taknemmelighed, nærmest bærelse, over at have fået chancen for at bo selv.

3.4 Nabolaget

Lejerne benytter nærområdet i et hvis omfang. Flere nævner bl.a. gåture i området, benyttelse af idrætshal og en mulighed for samvær med naboer på et nærliggende fællesareal. Nærområdet er præget af parcelhuse, en skole, boldbaner, idrætshal og tilhørende cafeteria. Vestervænget var placeret lige op ad en handeleggade i Taastrup, hvorfor indkøbsmuligheder, butikker og værtshuse ikke var langt væk. Møllergården ligger ca. 20 minutters gågang fra dette centrum, som alle stadig i et vist omfang benytter. De fleste lejere beskriver kvarteret som ”dejligt” eller ”fantastisk”. Én lejer syntes at kvarteret ”var grimt” og ”synes det var et forfærdeligt sted” så langt væk fra byen, men her et halvt år efter, synes hun, at det er dejligt med parkerne og sætter nu i stedet pris på gåturen til byen, og som hun siger ”hvis man vil noget, må man også gøre noget for det”. En anden lejer savner dog nærheden til byen særligt meget og beskriver dagligdagen på Vestervænget som præget af brug af den nærliggende by, særligt stamværtshuset. Han er ikke så godt gående, så det er mere omstændigt for ham at tage op i byen. Han er dog sikker på, at det vil afhjælpes med den 3-hjulede scooter medarbejderne har bestilt til ham.

Inden flytningen til Vestervænget blev der afholdt oplysningsmøde for folk i området. Efter sigende var det ikke uden bekymringer at folk bød de nye lejere velkommen. Det viser sig at også nogle lejere er bekymrede for deres nye naboer i parcelhuskvarteret. En lejer fortæller hvordan han havde det godt med naboerne ved Vestervænget, for de var vant til beboerne, og han havde en god kontakt med især en nabo, der altid hilste på ham, når hun gik tur med

hunden. Han føler nu, en ængstelse for at "blive moppet ud på et sidespor" og fortæller, at han er lidt bekymret for naboernes reaktioner og for at "de ser ned på os og tænker hva' fa'en er de for nogle gale nogen deroppe". En anden lejer mener dog, at det lille græsareal ved siden af Møllergården måske giver mulighed for at møde naboerne.

3.5 Indflydelse på eget liv

Alle lejere giver på en eller anden måde udtryk for en ny form for frihed, nyvundet indflydelse og selvbestemmelse. Det kan synes som et paradoks, men lejerne på Vestervænget giver både udtryk for at de har haft en hverdag fyldt med "mange ting, der skulle gøres" og samtidig en hverdag hvor man ofte oplevede "at sidde på en stol hele tiden".

Alle lejere gav på forskellig vis udtryk for oplevelsen af et skift fra en mere organiseret hverdag på Vestervænget. En lejer opremser sin dag ud fra hovedmåltiderne på Vestervænget og nævner, at der var "mange ting man skulle", at man f.eks. "skulle op, når der var mad". Andre lejere understreger netop deres nye hverdag som præget af et liv uden en udefrakommende fastlagt struktur med kommentarer som: "det er suverænt mig, der bestemmer, hvad jeg vil", "der er en hvis frihed i at have sit eget", "man er mere fri her", "Man kan selv bestemme hvornår man vil spise" og "dagen er anderledes for jeg har fået mit eget". En lejer forsøger at beskrive det som: "så skulle der ske det og så skulle der ske det. Det er lettere her, her er man helt sig selv". Én anden lejer fortæller, at det rare ved at komme til Møllergården var, at medarbejderne "trak sig lidt tilbage". Den større indflydelse på eget liv, kræver dog også et større ansvar og indsats i eget liv. Én lejer fortæller, at han på Vestervænget fik tilbudt rengøring af sit værelse, da han skulle være væk i en uge. Efter han kom hjem blev rengøring stadig gjort og han valgte at gøre brug af dette tilbud, selvom han egentlig godt kunne gøre rent. Som svar på hvorfor han ikke selv ville det siger han: "det kostede mig jo ikke noget", men nu er han stolt af selv at forsøge at holde sin bolig og vil gerne have det ansvar. Medarbejderne er opmærksomme på at give lejerne plads til selv at gøre tingene og opfordrer dem til at forsøge at gøre det på egen hånd eller hjælpe dem ved at gøre tingene sammen med dem.

3.6 Anderledes dagligdag?

Alle lejere nævner en form for anderledes dagligdag end på Vestervænget. For nogle lejere er det markante ændringer fra at have ligget meget i sengen eller siddet meget til nu at klare næsten alle ting selv. En lejer der ellers i mange år har haft brug for forholdsvis meget hjælp, klarer nu størstedelen selv med hjælp fra medarbejderne og sin familie.

Med hjælp og vejledning fra medarbejderne forsøger lejere på Møllergården at klare deres dagligdag selv som f.eks. at gøre rent, købe ind og at ringe til læge, ordne regninger, dosere medicin osv. Lejerne er alle enige: de er glade for at lave noget, om end en enkelt virker meget tilfreds med den omsorg, der ligger i at få tingene gjort for sig. At holde hjemmet er én af de ting, de nye lejere sætter en ære i og mange giver udtryk for en stolthed over at kunne klare tingene selv. Én lejer forklarer, hvordan hun nu forsøger at gøre ting

selv, som hun før gav op over for og lod medarbejdere eller familie klare. Nu gør hun et forsøg og beder så medarbejderne om hjælp, hvis hun ikke kan klare det. Derudover har flere lejere fået mod på at overkomme forskellige hindringer de havde i deres dagligdag: en angst for at køre med bus alene, en magtesløshed over at skulle købe ind alene i et supermarked, en bekymring for at være med andre mennesker. Medarbejdere og flere lejere fortæller om, hvordan de arbejder med disse problematikker og mange har allerede –alene eller med medarbejdernes hjælp- overkommet hindringer, de før havde. De giver udtryk for en ny energi og mod på at klare ting. Som én lejer beskriver det, var det ”ligesom om det gav sådan ’et kick’ at gøre tingene selv ik’”, og én anden lejer, der endnu ikke kan køre med bussen og derfor må tage taxa hver gang hun vil besøge sine forældre, udbryder begejstret: ”det klarer jeg nok også en dag”.

Medarbejdere og lejere er enige i, at de fleste lejere dog stadig har brug for hjælp og vejledning fra medarbejderne. Medarbejdere forsøger at fremelske de færdigheder og kompetencer, der gør lejerne i stand til at klare egne praktiske gøremål og de mål lejerne selv sætter sig for. Medarbejderne forsøger at motivere lejerne til selv at kunne klare flere ting i deres dagligdag samtidig med at de forsøger at skabe en tryghed ved at vise lejerne, at de er der til at gøre tingene med dem, hvis de føler sig utrygge, får det dårligt og derfor ikke magter opgaverne. Mange lejere fortæller at nærheden til hjælp fra medarbejdere er omdrejningspunktet for at de tør bo som de gør, at de magter at arbejde med de hindringer de har i deres hverdag og har været afgørende for, at de turde tage skridtet til at flytte. De fortæller bl.a. om trygheden ved at vide, der er en nattevagt, man altid kan tilkalde i fælleshuset. Én lejer siger optimistisk, at selvom hun måske aldrig får brug for den nattevagt, er det afgørende for at hun føler sig tryk, når hun skal sove. Flere lejere gav altså udtryk for, at det ikke bare var den konkrete hjælp, de havde brug for, men visheden om at der var en medarbejder, såfremt man ikke magtede det man satte sig for, fik det dårligt eller skulle have hjælp og opmuntring (måske et skub) til at overkomme praktiske ting, som f.eks. at ringe til lægen. Men udover at lejerne udtrykte et behov for medarbejdernes tilstedeværelse, var der også et konkret behov for hjælp fra medarbejderne som lejerne ikke ofte selv understregede, men som blev synliggjort i løbet af interviewperioden. Lejerne kunne få det dårligt og kunne derfor have brug for mere intensiv støtte fra medarbejderne. En lejer fortalte om en form for omfattende omslag i hvad hun kunne klare, der nærmest gjorde hende handlingslammet og kunne derfor få brug for en meget intensiv hjælp fra medarbejderne. En anden lejer udtrykker bekymring for flere nedskæringer i bemanningen, da hun mener, at det vil gøre hendes dagligdag mere utryk.

Selvom lejerne altså magtede flere ting i deres dagligdag, havde de behov for støtte, når de fik det dårligt og gav udtryk for behovet for en tryghed for at kunne udvikle sig mod at få det bedre eller klare flere dagligdags gøremål.

Lejerne udtrykte glæde ved at nå nogle af de mål, de havde sat sig for, mens andre var lidt mere ligeglade med at sætte sig mål og andre igen helst var helt fri. Én lejer fortæller, at hun føler, at livet på Møllergården ”bærer mere præg af at personalet tænker, vi er her udelukkende fordi, at vi skal hjælpe de her

mennesker med at opnå de ting, de gerne selv vil. Ikke det de vil eller nogle andre vil, men det *vi* vil. Det har jeg ikke oplevet så stærkt før”. Dette fordrer at lejerne i højere grad beder om hjælp, til de ting de ikke kan klare. En lejer nævner kort at han har haft det lidt svært ved at vænne sig til at bede om hjælpen, men flere lejere fortæller omvendt hvordan denne hjælp er lettere at bede om på Møllergården. De fortæller, at det var svært at bede om hjælp på Vestervænget, blandt andet fordi de havde dårlig samvittighed over at bede om hjælp, når de oplevede at medarbejderne havde så travlt. Dette bekræftes af flere medarbejdere, som fortæller om den større arbejdsglæde, de har i dag, idet de føler, at de i højere grad kan hjælpe lejerne og ikke oplever at tage hjem fra arbejde for derefter at komme i tanke om, de man har glemt at hjælpe, fordi der var travlt.

3.7 Ændrede tilgange og arbejdsforhold

Flere medarbejdere fortæller om hvordan lejernes genfundne kompetencer nu kræver hjælp til andre ting end før. At der er flere pædagogiske, støttende og vejledende opgaver frem for korte praksis opgaver. Medarbejderne beskriver dagligdagen på Vestervænget som mere hektisk og præget af mange praktiske gøremål. Der var hovedmåltiderne der skulle gøres klar, beboere der skulle have hjælp til mange dagligdags gøremål og flere nævner en følelse af, at der var mange gøremål og forespørgsler fra beboerne. Flere medarbejdere fortæller om det utilfredsstillende i at skulle bede beboere om hele tiden at vente med at få hjælp, da der ofte var mange opgaver, de måtte ordne. De fortæller, at arbejdet på Møllergården er mere tilfredsstillende og føler, at deres pædagogiske kompetencer nu rigtig kommer i spil. Enkelte savner dog den hektiske hverdag med de mange praktiske opgaver og samværet med kollegaer. På Møllergården har man ikke en ligeså stor personalegruppe og er ofte få eller ene på vagt.

Selvom lejerne nu mestrer flere praktiske ting, kan der stadig være perioder med behov for støtte til praktiske opgaver, og flere medarbejdere taler nu om andre problematikker for lejerne. Én lejer har f.eks. bedt om hjælp til at etablere bedre sociale relationer til andre mennesker som han ikke tidligere har ytret ønske om. En anden medarbejder fortæller om behovet for at skabe flere aktiviteter i lejernes hverdagsliv, fordi det af en eller anden grund nu virker som om, lejerne har fået mere tid i deres hverdag.

De fleste medarbejdere fortæller begejstret om hvordan lejerne nu mestrer flere gøremål i deres hverdag. Ofte gøremål som de ikke troede vedkommende var i stand til. De fortæller om hvordan nogle lejere nu selv tager bussen, hvor nogle selv handler ind eller kan gøre det med hjælp fra en medarbejder eller blot virker som om de har mere energi og initiativ i deres dagligdag. Medarbejdere fortæller, at de i dag benytter mindre PN-medicin. Enkelte medarbejdere synes dog ikke at netop de lejere de kendte fra før ”har rykket” sig særlig meget i forhold til Vestervænget og er i tvivl om særligt én har draget så meget gavn af flytningen fra Vestervænget, hvor de oplevede lejerne havde et rigere socialt liv.

Flere medarbejdere beskriver hvordan de allerede på Vestervænget forsøgte at inddrage beboerne i daglige gøremål som f.eks. hovedmåltiderne. De nævner

dog alle disse tiltag som mislykkede og mener, at det i høj grad er selve de fysiske rammer på Vestervænget, som f.eks. de lange gange hvor det ofte var åbenlyst for beboere og personale hvem der havde besøg af hvem, de små værelser uden køkken, toilet og badeforhold, men også selve "kulturen" på stedet, der umuliggjorde udviklingen. Flere medarbejdere taler om "ikke at tage Vestervænget med på Møllergården" og understreger herved et behov for ikke blot at ændre på de fysiske rammer men også at ændre på den faglige tilgang. En tilgang hvor lejerne skal have mere indflydelse på eget liv ved f.eks. i højere grad at opfordre lejerne til selv at udtrykke hvad de vil, hvor medarbejderne ikke gør tingene for lejerne men opfordrer dem til selv at forsøge at mestre det de sætter sig for eller at tilbyde, at man er sammen om det. Flere medarbejdere fortæller, at dette kræver en ændring af deres praksis, hvor trangen til at ville hjælpe ved at klare dagligdags gøremål eller problematikker på lejerens vegne nærmest skal tvinges igennem. En tilgang som flere medarbejdere derfor kalder "at sidde på hænderne", og som flere fortæller, at de ikke har så let ved mens enkelte dog fortæller, at det var en praksis, de allerede benyttede sig af på Vestervænget.

4. Konklusion

Alt i alt udtrykte lejere altså en stor tilfredshed med at være flyttet i egen bolig. Særligt den større plads, indretning med flere rum at opholde sig i, eget bad/toilet og vaskemaskine samt haven med terrasse. Lejerne oplever også Møllergården som præget af en mere rolig end Vestervænget, som flere beskriver som et sted med en potentielt urolig stemning grundet de mange mennesker og oplevelser af råb, kasten med glas og kopper.

Der var en del udfordringer og utryghed over at skulle benytte apparater som man måske ikke i lang tid har brugt som f.eks. ovne, vaskemaskiner osv. Særligt apparater der var gået i stykker eller brandalarm der var gået i gang, havde gjort lejere utrygge og hos én f.eks. forværret den psykiske sårbarhed over for de stemmer og billeder vedkommende så og hørte.

Lejerne udtrykte stor tilfredshed med den øgede indflydelse de føler, de nu har over eget liv, og nævnte især det at kunne have helt sit eget og evt. ikke lukke op, hvis der blev ringet på, som en forbedring i forhold til tidligere tider på Vestervænget.

Efter opfordring fra medarbejderne, forsøger lejere nu i højere grad at klare tingene selv. De fleste lejere oplever en stor tilfredshed i at kunne klare flere gøremål og en stolthed over i højere grad at kunne holde deres hjem.

Størstedelen af medarbejdere oplever, at lejerne mestrer langt flere gøremål og var overraskede over lejernes mange kompetencer. De forskellige medarbejdere ser dog nye udfordringer i lejernes liv, såsom at skabe et mere indholdsrigt hverdagsliv eller mindske evt. ensomhed og at hjælpe lejere med at diverse udfordringer i at skabe relationer til andre mennesker.

Nærområdet blev benyttet i et hvis omfang bl.a. til gåture. De fleste lejere havde vænnet sig til den længere afstand til byen om end en enkelt, der var

dårligt gående, oplevede denne afstand beklagelig, da han tidligere havde benyttet byen meget, hvilket dog forhåbentlig bedres efter erhvervelse af en 3-hjulet scooter.

Flytningen fra Vestervænget var vel planlagt med månedlige møder for medarbejdere og beboere. Dog virkede den længerevarende flytteproces også en smule ængstelig for nogle beboere.

Enkelte medarbejdere oplevede ikke en ændret tilgang til det pædagogiske arbejde, de udførte på Vestervænget, men de fleste medarbejdere følte en markant ændring i deres faglige tilgang og arbejdsforhold. Den ændrede tilgang medførte dog også at en lejer følte, at det var sværere at bede om hjælp, mens flere dog omvendt følte at dette var lettere på Møllergården bl.a. fordi de nu følte at medarbejderne havde bedre tid til den enkelte. Medarbejdere fortæller at arbejdsopgaverne på Vestervænget bar præg af flere praktiske opgaver eller opgaver der blev gjort på beboernes vegne, hvor den ændrede tilgang på Møllergården krævede at man i højere grad inddrager lejerne. Størstedelen af medarbejderne følte, at de havde bedre tid til den enkelte lejer og oplevede en større arbejdsglæde ved ikke at skulle bede lejere om at vente på hjælpen som de ofte følte de måtte på Vestervænget.

Fra et overordnet perspektiv ser det ud til at afinstitutionaliserings-processen er tættere en fuldendelse ved flytningen fra Vestervænget til Møllergården. Lejerne og de fleste medarbejdere velkommer denne ændring, men der er altså stadig udfordringer for lejere og medarbejdere. Bl.a. i form af at støtte de lejere, der får det dårligt, ikke mestrer de opgaver de har sat sig for eller er stødt ind i nye udfordringer. Og for lejerne, hvor de fleste efter et halvt år, stadig oplever et behov for at udvikle sig, i at opbygge en tryghed til at ”få det bedre”, at opbygge et nye hverdagsliv i andre sociale rammer og finde sig godt tilpas i eget hjem.